

CHEMAREA

TINERIMEI ROMÂNE

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . . . Lei 360.—
Pe un jumătate an . . . . . Lei 180.—
Pe 3 luni . . . . . Lei 100.—

REDACȚIA:

Cluj, Strada Regina Maria No. 11. — Telefon 13-31

ADMINISTRAȚIA:

Cluj, Strada Regina Maria No. 19. — Telefon 10-86.
Correspondența administrației: Căsuța poștală 76.

ANUNȚURI DUPĂ TARIF SE PRIMESC LA
ADMINISTRAȚIA ZIARULUI

CLUJ, STRADA REGINA MARIA No. 19

Cu prilejul tratatului Italo-român

Pentru Basarabia.

Este cu mult mai greu să păstrezi o poziție, decât să o cucerești. Mai ales în situația noastră geografică ni se recere întreaga noastră încordare pentru a nu pierde teritoriile naționale, unite într'un singur corp grație eforturilor noastre comune, dar și mulțumită împrejurărilor norocoase.

Să ne cugetăm la harta țării noastre, care s'ar fi croit în prezența unei Rusii țariste și victorioase. Răpirea Moldovei de peste Prut nu ar fi primit satisfacția integrală la Conferința de pace. Ce am fi primit din Bucovina, Maramureș și Banat când Rusia, mama popoarelor slave, ar fi jucat un rol hotărâtor la trasarea noilor frontiere? Credem, că este de prisos să mai insistăm.

Dar dacă răsturnarea ordinii sociale și politice din Rusia ne-a ușurat recăstigare Basarabiei ruptă pe nedrept din corpul națiunii în 1812 și 1878, totuși nu a fost ușor pentru reprezentanții României dela Conferința de pace să câștige recunoașterea reunirii din partea Marilor Puteri.

Argumentul istoric, etnic, precum și dreptul de autodeterminare a popoarelor sprijineau acțiunea reprezentanților noștri. Material documentar foarte bogat, chiar și dela oamenii de știință ruși, au ajutat argumentarea tezei noastre juste. Totuși dl Ionel Brătianu nu a reușit cu toate eforturile depuse, să primească în 1919 recunoașterea reunirii Basarabiei din partea areopagului mondial. Rezerva față de reprezentantul nostru și dorința de a menaja interesele Rusiei erau încă prea tari.

Abia în Martie 1920 a reușit noul prim-ministru, dl Alex. Vaida-Voevod, după o îndelungată și inzistentă muncă inteligentă, să câștige recunoașterea reunirii Basarabiei din partea Conferinței de pace. Tot el a început, la îndemnul direct al Consiliului Suprem, tratative cu Sovietele pentru a ne recunoaște și ei Basarabia. Convorbirile au fost foarte înaintate și delegatul Sovietelor Litvinof a și recunoscut în mod autorizat dreptul nostru asupra Basarabiei.

Căderea guvernului Vaida-Voevod a împiedecat terminarea operei constructive, care ne-ar fi adus și recunoașterea reunirii Basarabiei din partea unui guvern rusesc, încheiând astfel orice discuție.

Membrii guvernului, cari au urmat nici nu puteau crede, că dlui Vaida-Voevod i-a reușit să câștige recunoașterea Basarabiei dela Consiliul Suprem, documentele telegrafiate din Londra fiind furate de anumiți români. Originalele aduse de dl Vaida-Voevod le-a arătat realitatea. Părerile în guvernul

Averescu, de atunci, erau împărțite: Take Ionescu, ministrul de externe, nu voia tratative cu Sovietele, generalul Averescu da.

S'a recurs la arbitrajul dlui Ionel Brătianu, care a dat drept lui Take Ionescu. În consecință nu s'a mai urmat cu tenacitate calea, care ne-ar fi putut aduce recunoașterea din partea Rusiei.

Take Ionescu a reușit să câștige semnarea tratatului cu Marile Puteri referitor la Basarabia în 20 Octombrie 1920. Pentru validitatea oricărui tratat internațional se recere ratificarea lui din partea parlamentelor statelor semnatare, sau cel puțin a majorității statelor.

Statutul Basarabiei a fost ratificat la început numai de Anglia. Franța l'a ratificat abia în 1924, sub guvernul Brătianu, iar Italia și Japonia au refuzat până azi ratificarea lui. Motivele întâzierilor erau multiple, dar în primul rând se atribuiau legăturilor economice și avantajilor financiare pe care le-a sperat, că le vor câștiga atât Franța cât și Italia și Japonia dela Soviete. Iluzia Franței distrugându-se a ratificat unirea Basarabiei. Italia însă a reușit să încheie un tratat economic foarte favorabil, și Japonia s'a înțeles cu privire la expansiunea ei din China și Mandșuria, astfel că nu au vrut nici până azi să pericliteze aceste interese prin ratificarea statutului cu Basarabia.

Între timp au mai încercat din 1920 încoace toate guvernele noastre să câștige și recunoașterea din partea Sovietelor, chiar și dl Brătianu a stat de vorbă cu Cicerin la Geneva și s'a declarat gata să încheie un tratat de neagresiune cu Rusia. A urmat conferința dela Viena, dar toate încercările au rămas fără rezultat, ocazia favorabilă pentru aceste tratative oferită și câștigată de dl Vaida-Voevod nu s'a mai repetat. Singura concesie pe care au admis-o cu timpul Sovietele era: plebiscit în Basarabia fiind trupele și autoritățile române retrase. (Această ofertă se pare după ziarul lor Pravda că o mențin și azi).

Recunoașterea reunirii Basarabiei fiind o chestiune de interes superior național, toate partidele românești, inclusiv cel socialist, sunt de acord că nu se poate renunța la ea nici parțial nici integral.

Din firul tratativilor — schițate mai sus — urmate de toate partidele pentru dobândirea acelei recunoașteri se poate vedea clar că aproape toate țările apusene au tratat și o mai consideră și azi în baza principiului dominant în politica internațională: *do ut*

des. Fără compensații, fără contraserviciu nu ne face nici o țară un serviciu mai mare oricât de apropiate rude am fi, și oricât de mare ar fi iubirea între noi.

Judecând semnarea tratatului de amicitie italo-român în cadrul acestor realități trebuie să constatăm că dl Averescu a părăsit atitudinea românească pe care au urmat-o toți antecesorii săi (inclusiv el): de-a nu discuta nimic fără recunoașterea statutului Basarabiei.

Dsa s'a dovedit un foarte slab diplomat prin faptul că nu a știut să câștige dela Italia și pentru prețul unor avantajii economice (la care se știe că ține Italia foarte mult) ratificarea statutului Basarabiei care astfel ar fi devenit un act internațional deplin valabil.

Prin faptul că a recunoscut dreptul Italiei de-a ratifica acel tratat când in-

teresele ei îi vor permite a periclita existența aceluia stat, pentru că Italia poate să nu aibă niciodată interes să-l ratifice și pe de altă parte a făcut un act de umilire națională admitând temporizarea unei probleme indiscutabile pentru orice bun român.

Tratatul de amicitie cu Italia nu ne oferă afară de pericolul sus arătat nimic real, este un tratat care nouă ne dă vorbe frumoase dar goale și noi dăm amânarea nelimitată a unei scadențe de onoare și preferințe economice de sute de milioane.

Acest unic tratat în felul său, cum nici Abesinia sau alt Stat african nu ar mai încheia azi, fiind contrar intereselor țării și existența lui periclita chiar prietenia mult dorită între surorile latine, are întreaga suflare românească în contra sa și în consecință va fi nimic prin neaprobarea națiunii.

V. V. Tilea

Dl Manoilescu și industria Ardealului.

Dl Manoilescu, subsecretar de Stat, un fel de ministru substitut, a binevoit să cerceteze Ardealul. Orice ministru care se respectă, ține să facă odată cel puțin un fel de raită 'n țară. Sunt a'ât de plăcute — pentru ministri — vizitele ministeriale. La orice popas spiniări oficiale încovoiate cu adânc respect, steaguri naționale fălăind în vânt, cuvinte omagiale la banchete cu sampanie plătită din visteria publică, sunt semne de adânc devotament muritorului aruncat de voia sorții și a conjuncturilor de culise într'un fotoliu ministerial. După o vizită de acestea, ministrul se simte mai ministru de cum se credea.

Tot astfel și dl Manoilescu. A ținut să-și controleze țaria autorității ministeriale și să cunoască Ardealul (l'a mai văzut vro'dată?) economic și financiar prin prizma potemliniadei organizate de oficialități. Desigur deci că n'au lipsit nici obișnuitele „declarații ministeriale“, bagajul de vilegiatură al oricărui ministru. Și dl Manoilescu a ținut deasemeni să facă declarațiile sale de rigoare. Din cele multe reținem una.

E cunoscută situația gazului metan din jurul Clujului. El alimentează o mulțime de industrii și e un izvor nesecat de energii pentru dezvoltarea industriei naționale. Cum însă guvernele de până acum au ridicat prețul de consumație al gazului în așa măsură că a devenit un combustibil aproape mai scump decât cărbunele, i s'a cerut ca pe viitor să se reducă prețul și astfel să se dea un avânt industriei de aci. Dl Manoilescu a declarat textual următoarele:

„Nu se poate reduce prețul gazului

metan, deoarece în acest caz industriile cari se alimentează cu gaz metan ar produce și astfel ar vinde, atât de efitin încât ar distruge celelalte industrii similare din restul țării“. — Scurt și la înțeles. — Atât.

Înțelegeți deci. Dl Manoilescu ne spune și recunoaște că avem un combustibil de o efititate neîntrecută. Dar Statul se simte dator să-l vândă fabricilor pe preț de speculă, numai pentru-că acestea să nu poată produce efitin. În acest act se găsește enormă greșală și un adevărat atentat contra industriei noastre făcut de guvernele de până acum.

Ardealul prin natura sa prin bogăția zăcămintelor sale de tot felul e destinat să se desvolte în cel mai puternic și singurul centru industrial al țării. Adevărata industrie nu se poate desvolta decât în apropierea locului de combustibil cel mai efitin și a materialului brut necesar. Leagănul viitoarei industrii este aci și tendința normală trebuie să fie ca toate industriile să-și deplaseze centrul de muncă unde se pot desvolta mai ușor și pot produce mai efitin. Folosul de netăgăduit este al întregii țări.

Totuși, industria în Ardeal și astfel industria națională nu se poate desvolta. O spune chiar dl Manoilescu. Rentabilitatea cea mai bună ar fi în plasarea capitalurilor în industria efitină și capabilă de concurență. Dar ministerele noastre nu permit o producție efitină, în interesul așa zis al altor industrii similare să producă mai scump. Adevărul este însă altul. Industriile din alte părți sunt în cea mai mare parte create în cadrul finanței politice. Aci se găsește mai mult capital particular. Finanța po-

litică nu poate să și permită pierderi în folosul producției eficiente. Prin faptul că s'ar produce aci mai puțin desigur că n'ar suferi populația și n'ar suferi nici industria națională, dacă industriile similare iar distruge prin concurența celor de aci. S'ar distruge unele fabrici — unele coînteressări — și altele cele mai eficiente, le-ar lua locul. Evident deci că ar pierde câțiva capitaliști, ar câștiga în schimb publicul consumator și întregei industriei naționale i s'ar asigura dezvoltarea ce condițiunile naturale ale Ardealului o permit.

Politica economică ce se urmează

față de industria Ardealului și astfel față de industria națională este politica de apoi mare din cauza intereselor finanței politice. E fără îndoială o crimă abominabilă ce conștient se săvârșește fără nici o sancțiune.

Aceasta o confirmă declarațiile dlui Manoiilescu care după cât se vede e dator să continue politica intereselor capitaliștilor particulari în dauna intereselor industriei naționale și crede că industria națională n'are permis să se desvolte decât pe malurile Dâmboviței.

Aron Pallineanu.

Imprumuturi din străinătate

Sub acest titlu am scris în numărul trecut, că „politica noastră internă, sistemul de guvernare aplicat în mod silnic țării noastre de guvernele averscane și liberale, instabilitatea de drept, ușurința de legiferare, incapacitatea de-a gospodări cinstit și lăcomia fără saț mai ales a partidului liberal au făcut să dispară buna dispoziție a capitalului străin față de noi și să se considere orice plasare de capital în România drept o aventură periculoasă”.

Ca încheiere spuneam:

„Pentru câștigarea unui împrumut ieftin, mare și în condițiuni acceptabile este o singură cale, aceea, care se impune din toate punctele de vedere (politic, administrativ și economic): schimbarea sistemului nefast și al oamenilor păcătoși, cari țin mai mult la acel sistem decât la binele general”.

Articolul precedent și afirmațiile de mai sus le-am scris în bună cunoștință de cauză, informații fiind despre opinia dominantă din țările apusene.

Și pentru a dovedi exactitatea afirmațiilor noastre vom cita unele pasaje din articolul profesorului C. K. Webster publicat în unul din cele mai importante cotidiene financiare *The Financial News* (reprodus și în *Argus*) nr. 4021.

„Partidul liberal este sub dominația unor interese financiare și economice administrate de frații Brătianu și de tovarășii lor. Prin mijlocul unei întinse rețele de bănci și alte instituțiuni, ei au stabilit ceea ce se poate chema un control asupra întregului Stat.

România a trecut prin aceleași dificultăți economice de care a fost încercată și restul Europei, în perioada de după război. Fără îndoială că, aceste dificultăți au fost agravate prin politica economică a partidului liberal, care având ca obiect salvarea României de „exploatarea străină” a exploatat-o în interesul partidului liberal.

Liberalii au fost siliți să se retragă,

și conform regulilor obișnuite ale democrației, succesorii lor ar fi trebuit să fie partidul naționalist și țărănist. Însă, neînțelegerile dintre aceste partide au oferit Suveranului scuza, de care de altfel a profitat repede, pentru a numi prim-ministru pe generalul Averescu.

Acesta din urmă, ajutat de câțiva transfugi din partidul național și uzând de intimidări fără precedent, chiar în România, a obținut o majoritate substanțială.

Până una alta ceea ce îi trebuie României pentru a redeveni bogată este o conducere bună. Dacă ar putea să-și desvolte căile ferate și porturile pentru a putea întrebuința marile ei resurse, în direcția unui export profitabil, ea ar deveni în curând unul din statele cele mai prospere ale Europei. Pentru aceasta are însă nevoie de capital străin, care în loc de a o exploata, ar îmbogăți-o.

Aceasta este o problemă politică care poate fi soluționată numai atunci când statul e controlat de oameni cu adevărat conștienți de nevoile poporului. Și un asemenea guvern nu poate fi așteptat în curând într-o țară ca România.

Însă, sunt semne, că poporul învață să-și cunoască adevăratele sale interese și creșterea metodică a tinereții române, bine educată, arată, că țara se apropie de un asemenea guvern și că scadența sosirii sale nu e atât de îndepărtată cum s'ar crede”.

Lumea apuseană, politică și financiară, așteaptă schimbarea metodelor, a sistemului de guvernare dela noi. Cu cât mai curând se va înfăptui asta, cu atât mai bine pentru țară, pentru că nu ne putem lipsi întru asigurarea existenței noastre de Stat, de sprijinul moral al apusului și azi mai ales, [material.

Gh. Bob

ziție, când legile erau anticipate prin ordonanțe cu caracter contingentat, apoi a urmat perioada legiferărilor în care suntem și azi, când după o normalizare respective pacificare a vieții — s'au adus cu o grabă uimitoare de guvernul liberal — cari tocmai în urma acestei accelerări nu întotdeauna motivată de ordin superior de Stat — și azi își resimt lacunele lor atât de păgubitoare vieții de Stat, cât mai ales vieții economice a țării.

Cu toate aceste tendințe spre normalizare se observă a-și păstra drumul ei lent și uneori periculos — a cărei asigurare și apărare depinde aproape în întregime dela felul conducerii și directivelor ce trebuie să urmeze finanțele — industria și comerțul țării, cari toate vor produce o echilibrare sufletească chiar a populațiunei.

Cele expuse mai sus să resimt aproape în fiecare ram economic-financiar. Se fac mari eforturi de toate țările pentru a-și înființa o industrie puternică așezată pe baze solide pentru a putea lua lupta cu toate tentativele concurenței din afară. Țara noastră — trebuie să admitem — în vederea acesteia a făcut admirabile eforturi. Așa, că azi putem înregistra următoarele: situația agricolă se prezintă în condițiuni bune. Situația financiară în urma exportului de cereale cât mai ales a exportului de vite se consolidează prin a ne înregistra un plus de încasări față de cheltuielile

curente cât și datoriile de Stat. Leul ne învederează o stabilitate relativă în media de 2.50 la Zürich — ceea ce este un bun augur al normalizării vieții la noi. La Ministerul de finanțe se lucrează la întocmirea bugetului general pe anul 1927.

Să intenționează, cu ocazia întocmirii bugetului departamentului de finanțe, ca să se creeze pe anul viitor noi venituri și să crească cele actuale. În schimb să intenționează a se reglementa prin lege votată de parlament alcătuirea respective anularea taxelor vamale de export la unele fabricate (cum sunt pielăria etc.) în vederea intensificării exportului.

Golul provenit din reducerea ori anularea taxelor vamale de export va fi complet prin sporirea taxelor pe spirituoase, timbre, transport etc. — precum și prin crearea de noi venituri. Printre noile proiecte de legi cu caracter financiar să studieze și acela, prin care să înlocuiască actualul impozit asupra mărfurilor de proveniență străină la intrarea lor în țară iar pentru mărfurile indigene în locul lor de producție. Asemenea e în studiu și legea reglementării sarcinilor comunale și județene etc. cu cari sau făcut pan'acum cele mai mari abuzuri.

Premiând aceste voi continua în numerii proximi a intra în detaliile singuraticelor chestiuni economice, ce vor interesa.

Hațieganu Simion

Poporul reacționează

Protestul românilor din Săcuime contra consecințelor pactului încheiat între guvern și minorități

Am fost primii, cari am protestat cu toată puterea împotriva pactului încheiat între guvern și minorități, pact, în care noi vedeam o umilire națională și o oribilă mutilare a concepției de Stat național a României.

Protestul nostru deși lipsit de orice notă a adversității de partid, și nu găseai în el nici un accent de resentimente personale, a fost pus totuși în cântul acțiunilor pătimase, care își pierd din gravitatea lor chiar în urma acestei împrejurări.

„Chemarea” și-a dat dela început seama de enorma ușurință a haiducului politic, general Averescu, prin care a sacrificat mari interese naționale pentru ieftine târgueli electorale cu minoritățile din Ardeal și a fost primul ziar care a probat cu fapte concrete indiscutabile, acțiunea iredentistă a tovarășilor dlui O. Goga, la care s'a dedau cu ajutorul administrației românești.

Consecințele acestui pact le-am prevăzut și nu arareori am atras atențiunea guvernului asupra gravității lor, fără să observăm însă o îndreptare a greșelii.

Haiducul politic, general Averescu, și cecalalt pandur al Ardealului, Octavian Goga, au ținut să probeze cu orice preț, că în angajamentele cari nu-i privesc de loc personal (răspundere ministerială nefiind în România) ci numai poporul, pe acest sclav uriaș, deci țara, știu să se țină de cuvânt și au împrăștiat cu amândouă mâinile privilegiile pentru minoritățile de aci.

Cu prea puțină exagerare am putea spune, că în România, aidoma vechei Ungarie, sunt trei națiuni privilegiate, ungerii, sașii și săcuii, românii trebuind să lupte și azi din răspunderi pentru desrobirea „din cătușele tendințelor minoritare” (ce dureros sună) cum scriu românii din Săcuime în protestul lor adresat haiducului Averescu.

Românii din Săcuime întruniți într-o mare adunare și examinând dezastruoasele consecințe ale pactului cu minoritățile au redactat un înduioșor protest, în care tragicul de ieri s'a îmbină

cu desiluzia de azi într-o suspinătoare dramă.

Protestul românilor este o timpurie satisfacție pentru noi, pe care însă, mărturisim, n'am dorit-o.

Dar să spicuiem câteva fragmente din aceasta scrisoare românească de indignare și să le supunem cititorilor noștri, lăsându-i ca singuri să-și facă concluziile.

„Capitularea în aceste condițiuni înseamnă negarea tuturor experiențelor dureroase ale trecutului și sfărâmarea idolilor, pe cari ni i-am făurit cu atâtea jertfe de sânge și lacrimi. Oasele se înalbesc încă creștele munților și crucile sărace ce stau de veghe presărate de-alungul granițelor, sunt mărturie-cu-cernică a durerilor noastre naționale și singura noastră mândrie dezbrăcată de pompa solemnităților. Glorioșii noștri morți își reclamă prin noi dreptul de-a odihni în tihnă în înghețul gropii lor uitate în cine știe ce colț de țară și tot prin noi cer să nu uităm așa curând scopul suprem al tuturor acestor fapte de arme.

Apoi: Suntem deplin hotărâți a duce până la capăt această luptă de dezrobire (ce ironie amară!) din cătușile tendințelor minoritare protejate de acel nefericit acord electoral trâmbitat pe toate tonurile de presa minoritară și care constituie pentru aceasta din urmă constituția generatoare de drepturi exclusiv minoritare”.

Memoriul în continuare înșiră o mulțime de fapte concrete, pe cari noi nu-le mai reproducem, ele cunoscute fiind de fiecare român din Ardeal, din tristă experiență.

Reproducem numai sfârșitul din acest memoriu-protest, care cuprinde propunerile populației românești din Odorheiu:

1. Abrogarea tuturor dispozițiilor din legea pentru unificarea administrativă, cari dau posibilitatea minoritarilor de a-și conduce treburile comunale și județene în mod autonom și fără cooperarea românilor. Deasemenea abrogarea dispozițiilor referitoare în baza cărora consiliile comunale fiind com-

Situația economică a României

Incepând cu numărul de față „Chemarea” va publica regulat câte un articol despre „situația economică a României” datorit prietenului și colaboratorului nostru dl Simion Hațieganu. E de prisos să accentuăm marea importanță ce prezintă pentru cititorii noștri edificarea asupra unor chestiuni economice, pe cari se bazează întreg mecanismul politicii Țării Românești.

Dl Simion Hațieganu va examina rând pe rând problemele economice la ordinea zilei, preconizând și soluții cari vor interesa în mod pronunțat opinia publică românească.

În cele ce urmează dăm loc articolului introductiv al noului nostru colaborator și distins prieten.

Cred, că va fi de folos, ca în coloanele acestui ziar, să figureze în permanență și o coloană dedicată chestiunilor economice ale țării, cari sunt la ordinea zilei pentru a fi descrise în mod sumar, făcându-se astfel cunoscute cu oamenii, cari în urma îndeletnicirilor lor nu prea sunt în situația de a le cunoaște. Voi începe deci de azi încolo în cadrele posibilității și a puterilor mele, a lua asupra mea această plăcută dar grea sarcină.

În urma războiului mondial s'au produs noi orientări atât politice cât și economice. Harta geografică și etnografică a Europei s'a schimbat. Este natural, că în urma acestuia s'au născut noi legături și raporturi de drept și economice între oameni — între state, iar în schimbul acestora s'au rupt legături vechi economice și financiare, cari toate în graba de a se adapta situațiunei noi — cu cât mai puține pierderi au avut de a învinge greutățile începutului și alte obstacole de altfel naturale. Circulația întreagă trebuia modificată și canalizată după un nou sistem, ca să corespundă unei țări mărite, cu hotare îndepărtate. Este natural deci ca această continuă fermentație spre normal să dureze încă și azi, când putem zice, că deja suntem aproape de ținta de normalizare a vieții și de o stabilizare a monedei în raport cu celelalte State.

Ne reamintim cu toții, era de tran-

puse numai din maghiari, vor fi acordate numai școalelor și bisericilor minoritare neglijându-se interesele învățământului și bisericii românești.

2. Inlocuirea imediată a tuturor funcționarilor minoritari din județ care până în prezent nu și-au însușit cu desăvârșire limba oficială a Statului.

3. Obligațiunea ca în toate oficiile Statului să se vorbească numai limba oficială de către funcționari.

4. Cel puțin trei sferturi din numărul total al funcționarilor administrativi din județ să fie români.

5. Acordarea fondurilor necesare pentru construcția bisericilor ortodoxe și unite din Odorhei cum și repararea bisericilor românești din întregul județ.

6. Luarea unor măsuri administrative

severe în contra acelor care prin grai sau în scris boicotează instituțiile de Stat sau se dedau la propaganda dușmănoasă pe care am arătat-o mai sus.

Nu mai luându-se toate aceste măsuri care sunt dictate cu toată urgența, se va putea asigura existența Statului dominant pe aceste ținuturi și conservarea integrală a tuturor instituțiilor sale.

Acum ca încheiere o întrebare actuală. Măine sosește dl general Averescu în țară. După un asemenea pact de politică internă și după un tratat de felul celui dela Roma, de politică externă, ce primire ar merita primul-ministru (o, ce rușine) țării românești?

Tudor Bălțeanu

„Astra”, dl Goldiș, politica și fripturismul

„Astra” este o societate pur culturală. În statutele ei este prevăzut, că politica e exclusă din indeletnicirile ei și tot aceleași statute pretind, ca președintele „Astrei” să fie o persoană, care stă departe de politică, și nu face politică militantă.

Când dl Goldiș a fost ales de președinte al „Astrei”, s-au ridicat opunerii, fiindcă dânsul este politician pasionat și numai atunci s'a liniștit nedumerirea și opoziția, când dl Goldiș a declarat, că se vetrage din viața politică.

N-a trecut mult și dl Goldiș, în calitate de președinte al „Astrei” a început să cutreiere reședințele județelor ardeleni și basarabene, adunând în jurul său cu radioasă grațiozitate inteligența din acele reședințe și din jurul lor. Lăsa să fie primit cu vorbiri de bun sos și elogiilor nemeritate. Le vorbea și dânsul celor adunați la prefec-turi, la primării, le strângea mâinile, preconiza idei noi în viața societății câștiga promisiuni de ajutor bănesc dela prefectii județelor și dela primarii orașelor. Am început a fi încântați de semnele, prin cari arăta un interes deosebit pentru obținerea unui avânt în viața „Astrei”. Credeam într'adevăr, că este o pornire, o lucrare sinceră, un apostolat desinteresat, din iubire pentru societatea noastră.

A urmat apoi o pauză. Dl Goldiș iarăși a rămas liniștit în sânul „Astrei”, fără a pune în lucrare vreuna din ideile popovăduite personal, „la fața locului”.

A sosit însă schimbarea de guvern la 26 III 1926. Acum se dovedește, că în adevăr ce interese și ce „desinteres personal” l-a purtat pe președintele Asociației pr'ntre membrii inteligenței ai „Astrei” conducătorii naturali ai poporului. S'a dovedit — și acum

ne dăm seama mai bine că totul a fost o farză. Dl Goldiș a fost un actor, ori mai drept un fariseu, care se dădea de omul providențial al „Astrei”, pe când de fapt făcea propagandă personală deghizată pentru vremea bine sosită, ca să poată face „revoluție de palat” în sânul partidului național, ca să ducă abia cu sine pe cei ce i-a îndulcit și i-a legat de persoana sa „ilustră” (!) Să schimbe fața partidului național, rășărind însuși în fruntea lui și să-l ducă unde va fi vrând.

Se știe, că tot din vanitate și grandomanie — prima încercare de a da lovitură de moarte partidului național a făcut-o dl Goldiș, în Sibiu, tot în legătură cu adunarea generală a „Astrei”. Dar precum aceea încercare n'a reușit, tot astfel și propaganda din ambiție personală, sub masca prezidiului societății culturale a eșuat cu totul.

Ce e drept, a ajuns *Ministru*. Dar s'a compromis total. S'a dovedit de cel mai bolnăvicios fripturist, de cel mai vanitos și hazard egoist, care e în stare, să pozeze și să abuzeze de cel mai idealist așezământ cultural al românilor ardeleni, bănățeni, crișeni și maramurășeni, pentru ambiții personale.

Nu ne privește, cât de solid ori cât de labil îi stă fotoliul ministerial. E destul să fi dovedit încă odată, că dl Goldiș este cu totul tot compromis în fața opiniei românești solide și de caracter, că dl Goldiș nu mai poate sta, nu-i mai este permis să stea în fruntea Asociației pentru literatură și cultura poporului român, pentru care nu are nici o solitudine sinceră, ci pe care numai o speculează pentru a-și crea șieși piedestal de mărire politică personală vanitoasă și veroasă.

Cornelius

Tratatul Italo-român

— Voci din presă —

Partidele politice ca și întreaga presă, în nota întregii opinii publice, au luat atitudine categorică împotriva tratatului dela Roma, declarând că el nu va putea fi ratificat de România.

„Viitorul” și „Independence Roumaine”, organe ale partidului liberal publică un text indetic în loc de frunte, în care cometând tratatul dlui Averescu, se spune:

„Tratatul așa cum sa iscălit este absolut nesatisfăcător: mai mult, constituie o gravă greșală politică din două puncte de vedere: Mai întâi pentru că textul său este cu totul insuficient, deoarece nu prevede nici o dispoziție clară în cazul în care am fi atacați. Cu alte cuvinte el se reduce la un tratat anodin de amicitie în genul celui iscălit acum câțiva ani de Italia cu Cehoslovacia, tratat care se știe că a fost a-

tunci socotit de toți ș'n primul rând de părțile contractante ca insuficient. Ne miră deci cu atât mai mult că tratatul a fost redus la aceste proporții cu cât, după cât știm noi, până acum câteva luni dl Mussolini exprimase tocmai dorința ca să facă cu România un adevărat tratat de alianță, iar nu o declarațiune mai mult sau mai puțin platonice, analoagă celei făcute Cehoslovaciei.

Al doilea, pentru că textul tratatului în ceea ce privește Basarabia, este susceptibil de interpretări, deoarece articolul unu, care sună astfel: „Inaltele părți contractante se obligă reciproc să-și acorde sprijinul lor mutual și colaborarea lor cordială pentru menținerea ordinii internaționale, cum și pentru asigurarea obligațiilor stipulate în tratatele ale căror semnatare sunt”, nu

este destul de categoric.

Desigur ar fi trebuit să se specifice într'o formă neîndoelnică garantarea integrității teritoriale a ambelor țări. Dl general Averescu a făcut încă și marea greșală de a consimți la *acel schimb de scrisori*, care înseamnă în mod clar, că, articolului unu nu i se poate da decât interpretarea cea mai puțin favorabilă intereselor României.

În asemenea condițiuni se acordă Sovietelor, prin textul însăși al unui tratat, o încurajare în atitudinea lor ostilă României pe care până astăzi nu o aveau.

Așa fiind ne întrebăm ce folos mai are acest tratat pentru România și în ce scop guvernul l-a iscălit. Dacă era vorba să plătim cu un asemenea preț amicitia Italiei, o putem câștiga de mult. Dar toată lumea șocotea că un asemenea preț era prea ridicat.

Ziarul „Universul” după ce s'a ocupat în câteva rânduri cu nenorocitul act al dlui Averescu, într'un articol recent, spune între altele, următoarele:

„Dacă guvernul din Roma are angajamente speciale față de guvernul din Moscova, în legătură cu chestia Basarabiei și nu înțelege să prejudicieze interesele politice și economice speciale ale Italiei, prin actul ratificării tratatului dela Paris semnat la Octomvrie 1920, nu înțelegem cum a putut pune semnătura sa dl general Averescu în josul unui pact „de amicitie și de colaborare”, care aduce atingeri atât de grave intereselor superioare ale Statului român, fără să obțină nici un avantaj în ordinea garanțiilor teritoriale, decât promisiuni vagi și colaborări în ordinea politică, condiționate tot de interese speciale?”

Cum a ignorat dl președinte al consiliului român, principiul pe baza căruia se întocmesc toate tratatele particulare dintre State și care au un caracter analitic, contribuind să ofere ambelor părți contractante, un spor de garanții? Toate anteproiectele de tratate sunt studiate, în toate Statele, de către specialiștii ministerelor de externe. A fost oare studiat anteproiectul tratatului italo-român, ca textul său să satisfacă deplin interesele țării? Se anunță acum din Roma că se va semna și un tratat comercial, foarte important prin clauzele ce le va cuprinde, cu Italia, ca o completare a „pactului de amicitie și de colaborare politică”. Să fie oare adevărat, ceea ce afirmă redactorul diplomatic al ziarului „Morning Post” din Londra, că în acest tratat sunt prevăzute concesiuni importante de petrol, în România, Italiei, când dl general Averescu n'a obținut decât scrisoarea dlui Mussolini, care a impresionat atât de dureros opinia publică românească, cu atât mai dureros, cu cât sunt cunoscute sentimentele noastre de dragost: frățescă față de poporul Italian?*

Ziarul „Cuvântul” s'a ocupat zilnic cu tratatul italo-român, arătând, că pentru România el nu are nici o valoare, ba, dimpotrivă, a dat prilej Italiei să facă declarații categorice că nu poate ratifica acum protocolul asupra Basarabiei.

Într'un articol recent „Cuvântul” scrie: „Pactul dela Roma, scontat cu ușurință drept piatră unghiulară a consolidării acestei guvernări, este, în ultimă analiză, un argument puternic pentru scurtarea ei. Din piesă de rezistență fastuoasă la reînceperea campaniei politice, — portativ emfatic pentru hymnuri parlamentare sgomotoase, — un grav prilej de precipită lichidare.

În adevăr, care este rostul actului diplomatic semnat în numele țării de președintele consiliului? Chestiunea a fost examinată în aceste coloane cu o documentare de neînălțurat. Dela întărirea formală a prietenii tradiționale dintre Italia și România noi n'aveam de

așteptat decât ratificarea convenției asupra Basarabiei. E atât de adevărat, încât presa streină neutrală, în afară de contingentele egoiste ale politicii de alianțe, a anticipat asupra faptelor în dicându-ne categoric acest interes național.

Articolul din „Journal de Genève”, transmis telegrafic tuturor ziarelor și apărut aci odată cu tratatul și scrisorile lui complimentare, a putut da măsura decepției noastre profundă și nemeritată.

Dl Mussolini are francheta omului de Stat care decide, — și nu stă de tocmeală... Interesele Italiei nu-i îngăduie să ne acorde ratificarea Basarabiei.

Dar atunci nedumerirea care se ridică, și care se va pune ca un teribil semn de întrebare generalului Averescu la întoarcere, este: interesele României cereau un „pact de amicitie” pentru proclamarea acestui desacord?

Ce simptom de bizară și primejdioasă rătăcire, consimțirea degradării celui mai sacru interes național, — pentru satisfacția platonice a oficializării unei prietenii inoperante!

Până astăzi Italia, așa e, nu convenise să participe în ratificarea anglo-franceză în privința Basarabiei. Dar nici nu declarase, că angajamentele potrivnice o împiedecă. A trebuit ziua semnării „tratatului de amicitie” cu România, ca s'o spue în lumea largă.

Nici că se putea moment mai fericit ales, căci face mai penibilă dezamăgirea noastră, scăzându-ne în acelaș timp prestigiul față de ruși*.

Din partea partidului țărănesc dl dr N. Lupu a declarat presei următoarele: „Nu este nici o greșală și nici o gafă, ci este o crimă ceace a făcut dl general Averescu, semnând acest tratat și acea scrisoare.

Ca persoană poate să aibă circumstanțe atenuate, ca prim-ministru al țării, n'are nici o scuză.

Nu era permis nici unui om politic să semneze tratate și corespondențe în care dreptul intangibil al României recunoscut în unanimitate de către toți gânditorii și oamenii politici, recunoscut de toată lumea din occident și din America, consfințit prin însuși un tratat unde Italia își are semnătura sa, recunoașterea acestui drept să fie făcut dependent de oportunitatea politică a altuia.

Dl Mussolini putea, în această chestiune, să scrie ce vroia; dl Averescu însă nu avea dreptul să facă decât ceea ce îi poruncește țara, al cărui reprezentant era.

Chestiunea va fi desigur desbătută și examinată pe larg; dl general Averescu n'are decât următoarele eșiri:

Să dea afară pe ministrul care i-a pregătit un asemenea eșec diplomatic, iar dacă acesta l-a pregătit bine și el însuși este autorul, să se dea afară pe sine însuși, căci de nu se dă el, îl va da țara.

Iar Italia să știe că există în România atâta conștiință publică și atâta amor propriu ca un asemenea tratat să nu fie ratificat.

Căi avem destule, le vom alege după împrejurări și după atitudinea generalului Averescu”.

Către cititori

— Dată fiind scumpirea mereu crescândă a hârtiei și a tiparului ziarul nostru, începând cu numărul de față se va vinde cu 3 (trei) lei exemplarul.

Nu ne îndoim, că cititorii noștri, cari ne au dat și până aci tot concursul lor binevoitor, ne vor sprijini și de aci înainte cu acelaș dragă inimă, iar noi, vom ști să ne facem datoria.

„Chemarea”

